סולם יעקב

אסור לגעת בשורשי השיער, לכי לשטוף ידיים.

הפלואורוסנט הלבן מלמעלה הוא דבורה זמזמנית שמעירה אותה מנמנמת מניין הותיקין הזה שנפקח באשמורת הבקר בכוח: קומי, כבר מאוחר. רק היא ואמא ברחוב השקט הלילי, וקול הפסיעות הדמומות הצועדות לקראת הבקר הזה, המלך הזה, הדין הזה, עכשיו "המלך", נמתחת לחישתה החדה של אמא מעל ראשה, עכשיו "קדושה", לא, פה זה לא נוסח ספרד, שוב נגעת בשרשי השיער, לכי לשטוף ידיים.

לימים ולשנים המנגינה ההיא של "חי עולמים" מפיוטי השחרית עוד תצייר בה את נוראות אותם הרגעים: את דוחק הנשים המצטופפות מאחורי שולחנות מכוסי מפות הפוליאסטר הבוהקות, מתנדנדות בלהט קדימה ואחורה, כמו מנסות להימלט מאימת הדין ומקולו הרועם של שליח הציבור, ממלמלות המוני מילים הנדחסות אף הן בחללה של עזרת הנשים הקטנה שאיננה מאווררת, ומעמידות פנים כאילו אינן בוחנות בשבע עיניים זו את בגדי רעותה וכאילו באמת באו לכאן כדי להתפלל.

בין "אבינו מלכנו" אחד למשנהו, עיני האשה שלידה מודדות אותה מכף רגל ועד ראש בסקירה אטית ומדוקדקת מבעד למשקפיה. למה לא לבשה את שמלת החג החדשה? למה שוב בסוודר הלבן וחצאית הקטיפה השחורה? לא מתאימה, לעולם לא מתאימה. לכי לשטוף ידיים, וחזרי למקום. מסתכלים, מסתכלים בה. שורת עיניים בוחנות ומדקדקות בה. עם כל מבט היא עולה במחשבה לפניהן: האם טובה היא אם לאו, האם שומרת, מחונכת, מתפללת יפה ולעולם איננה נוגעת בשרשי השיער.

אבל בחזרת הש"ץ של מוסף, כשעלה ר' יעקב גליקשטיין, וקולו גדול ועז, "א-להי אברהם, א-להי יצחק וא-להי יעקווב", מאריך בניגון ההברה, מקצר ונוקב בחיתוך העיצור הסוגר, פתאום עלו המילים וסידרו את החדר מחדש. והסתדרו האותיות על עומדן, מפולשות לשמים ונוקבות תהום. "א-להי אברהם, א-להי יצחק וא-להי יעקב". לא סתם "א-להי אברהם, יצחק ויעקב", כאילו איננו דומה א-להיו של אברהם לא-להיו של יצחק, או לשל יעקב.
ואולי לא סתם כך כתוב? אולי... אולי גם לר' יעקב יש אלוקים פרטי, רק משלו, כמו להם? אולי... אולי גם לה יש?

מה לה ולשטיפת ידיים, מה לה ולסוודר לא מתאים, בזמן שהלב עצמו

נשטף ומתרחב, נמתח ומצטחצח וממריא מתוך עצמו אל מה שלמעלה ממנו?

וראשה המזדקף, והתלתל הנשמט מעל הסוודר הלבן, וכבר לא אכפת לה אם נגעה בו אם לאו. מה לה ולשטיפת ידיים, מה לה ולסוודר לא מתאים, בזמן שהלב עצמו נשטף ומתרחב, נמתח ומצטחצח וממריא מתוך עצמו אל מה שלמעלה ממנו? והנה גם הפלואורוסנט המזמזם מצטרף אל הניגון כבס מתמשך, כקול שני ממרומי התקרה המתקלפת, והעוז והענוה רוקדים שלובי ידיים, זקופי קומה, כורעי ברך, כשכהן גדול על הדוכן שר יחד עם ילדו הקטן בשני קולות את “כבקרת רועה עדרו”.

בעיניים עצומות היא לא רואה מראות זרים, ולא את עיני הנשים המצטמצמות בפליאה חקרנית על הילדה הקטנה שפניה מופנות אל על, ולא את עיניה של אמא הבוחנות אותה בדקדוק. היא רואה רק את הקולות. זה של ר' יעקב, סוחף ועז, רחב וממריא ומתחנן, וזה שלה, השקט, הנלחש אל בין הדפים; רק שפתיה נעות, ואיננו נשמע.

רק ב”אין קצבה לשנותיך” היא כבר אינה מתאפקת, ומצטרפת בחצי קול שקט ומובלע. אף אחד לא שומע, זה בסדר.

איך יכול להיות שהאיש הגדול הזה שאיננו מביט לילדות בעיניים
וחולף על פניהן בצעד מהיר, הוא אותו הכהן הגדול שלה שרק לפני
שעה קלה לקח אותה אתו למסע הפרטי שלו לפני א-להי אברהם, א-להי
יצחק, א-להי יעקב, וא-להי ילדות קטנות ששרות בשקט לתוך המחזור
בלי שאף אחד ישמע?

אחר כך, ליד דלת היציאה מעזרת הגברים, כשחיכתה בצד לאבא שדיבר עם הגבאי והעזה להגניב מבט פנימה – ראתה איש גדול, זקנו חצי לבן יורד מלפנים, כיפת קטיפה גדולה לראשו, עטוף טלית גדולה ומצויצת, קולו חזק, תנועותיו מהירות, טומן את סידור התפילה הגדול בתוך הסטנדר ויוצא החוצה בצעדים גדולים. אבא קרא לו “הרב גליקשטיין” וטפח על שכמו בחיבה. אבל האם זה באמת הוא? איך יכול להיות שהאיש הגדול הזה שאיננו מביט לילדות בעיניים וחולף על פניהן בצעד מהיר, הוא אותו הכהן הגדול שלה שרק לפני שעה קלה לקח אותה אתו למסע הפרטי שלו לפני א-להי אברהם, א-להי יצחק, א-להי יעקב, וא-להי ילדות קטנות ששרות בשקט לתוך המחזור בלי שאף אחד ישמע?

אולי בעיניים עצומות האנשים מתחלפים?

אולי כל זה רק נדמה ? אולי בעיניים עצומות אפילו הנשים לובשות השחור , עדויות תכשיטי הזהב הכבדים והנישאות מעל העקבים , אולי גם הן משתנות ? ואולי גם הוא עוצם עיניים כשהוא מתפלל ? אולי גם בעזרת הגברים שמאחורי התריס המוגף בוחנים אותו כל האנשים ובודקים האם הוא עושה הכל כמו שצריך ? אולי גם הוא צריך לעצום עיניים , כי כשלא רואים את האנשים מסביב אז יש פתאום יותר מקום לקולות שרואים רק שם ?

לימים , עת נפטר רב יעקב גליקשטיין ממחלה ארוכה וקשה , ביקשה משפחתו להוציא קובץ זכרונות לזכרו . רצתה כל כך לשלוח ולספר להם על תפילת אביהם שחיה בה . כיצד , לא משנה מיהו בעל התפילה העובר לפני העמוד ומיהן שכנותיה לספסל , הולכים ניגוניו בתוכה כמו יין ישן ההולך ומשתבח , הולכים ומעמיקים , הולכים ומתנגנים .

אבל המילים הספורות שמצאו את דרכן אל הדף לא ידעו לספר על פלואורוסנט התקרה המזמזם שהיה מוליך לבבות לרקיע , ועל הילדה הקטנה מול האיש בטלית הגדולה , שלא מביט היה לילדות קטנות בעיניים , אבל כתב בתוכן את תפילתו לתמיד .

אבל המילים הספורות שמצאו את דרכן אל הדף לא ידעו לספר על פלואורוסנט התקרה המזמזם שהיה מוליך לבבות לרקיע , ועל הילדה הקטנה מול האיש בטלית הגדולה , שלא מביט היה לילדות קטנות בעיניים , אבל כתב בתוכן את תפילתו לתמיד .

לא ידעו המילים לספר איך יהא בית הכנסת מלא בגברים , ויהא בית הכנסת ריק מאדם , יהא תחת אילן השדה או תחת כוכבי השמים – שר בה סולם יעקב שלו לא -להי אברהם , לא-להי יצחק , לא-להי יעקב , לא-להי חדרים חשוכים , נטושים , לא-להי שירת רחוקים על קרובים .

ר ' יעקב , אתה שבהיכל של מעלה , מותר לך עכשיו לראות אותי בעיניים ? ילדה , כבר לא כל כך קטנה , מבית הכנסת “בית יחזקאל ” בפתח תקוה ? ר ' יעקב , האם מותר לי לקרוא לך בשמך הפרטי , שליח ציבור פרטי אחד שלי ?

בוא נשיר ביחד ר ' יעקב , אתה ואני . ר ' יעקב , האם אתה שומע ?